

Anne-Mari Virolainen kok

Kirjallinen kysymys Schengenin matkustusrajoitusten ja Euroopan liikkumisvapauden pitkittyneestä rikkomisesta Suomessa sekä vihreän todistuksen käyttöönotosta matkustamisen sallimiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

EU:n kansalaisten oikeus liikkua ja oleskella vapaasti Euroopan unionissa on yksi EU:n arvostetuimmista saavutuksista ja talouden tärkeä moottori.

Suomessa on ollut keväästä 2020 saakka voimassa rajavalvonta Suomen ja muiden Schengen-alueeseen kuuluvien maiden välisessä liikenteessä. Suomi ylitti Schengenin kuuden kuukauden aikarajan väliaikaisille tarkastuksille jo vuoden 2020 syyskuussa.

Komissio pyysi helmikuussa 2021 Suomea ja viittä muuta EU-maata luopumaan vapaan liikkuvuuden estävistä tiukoista rajatoimista. Suomi on perustellut rajoitustoimien jatkamisen tarvetta koronatilanteella ja sillä, etteivät korvaavat toimet ole olleet valmiina. Komission näkemyksen mukaan sisärajatarkastuksien pitäisi olla aivan äärimmäinen keino tilanteessa, joka on vakava uhka yleiselle turvallisuudelle. Suomen tapauksessa tarkastukset eivät komission mukaan ole enää välttämättömiä. Komission maaliskuun alussa tulleeeseen moitekirjeeseen Suomen liian tiukoista rajatoimista valtioneuvosto vastasi, että rajatoimet eivät ole ylimitoitettuja ja että rajoitukset eivät mene pidemmälle kuin mikä on ehdottomasti välttämätöntä kansanterveyden turvaamiseksi.

Hallituksen huhtikuussa julkaistun exit-suunnitelman mukaan rajayhteisöjen välinen liikenne Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisillä maarajoilla oli tarkoitus avata toukokuussa. Naapurimaa Viron tartuntataapaukset viimeisten 14 päivän aikana ovat noin kolmanneksen pienemmät kuin Ruotsissa. Suomi päätti EU:n ainoana jäsenmaana jatkaa sisärajavalvontaa vielä 25.5.2021 jälkeenkin, jolloin se oli tarkoitus purkaa. Suomeen terveysturvallisen matkustamisen takaavia toimia ei ole saatu aikaan kolmessa kuukaudessa komission moitekirjeestä.

EU:n neuvosto sopi lokakuussa 2020 koordinoitun lähestymistavan vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen EU:ssa. Sen mukaan mahdollisten vapaan liikkuvuuden rajoitusten on oltava oikeasuhteisia, eikä EU-matkustajalta saa evätä maahanpääsyä maahan. Rajoituksista maahan voi saapua maista, joissa tauti-ilmaantuvuus on 100 000:ta asukasta kohden alle 25 viimeisten kahden viikon aikana. Tauti-ilmaantuvuuden ollessa yli 25 on tehtävä koronatesti ennakkoon ja pidettävä karanteeni. EU-maiden käytännöissä on joitain maakohtaisia eroja. Silti mikään EU-maa paitsi Ranska, Unkari ja Suomi ei kiellä välttämättömiä syitä lukuun ottamatta matkustamista maahan kokonaan muilta kuin oman maan kansalaisilta.

Kirjallinen kysymys KK 356/2021 vp

EU:n neuvoston lokakuun 2020 sopimuksen mukaan EU-maat päättävät itse, mitä toimenpiteitä ne soveltavat riskialueilta saapuviin ihmisiin. Tällöin sovitun matkustamista koskevan lähestymistavan liikennevalomallin mukaan toisiin jäsenmaihiin matkustamiselle ei ole estettä edes tummanpunaiseksi luokitelluilta alueilta, joissa ilmaantuvuusluku on vähintään 500, jos covid-19-testi on tehty ennakkoon ja pitämällä tarvittaessa karanteeni kohdemaassa maahantulon jälkeisen testituloksen saapumiseen saakka. Neuvostossa on sovittu, että maahantuloa koskevat toimenpiteet eivät saa olla syrjiviä.

Suomen päätös estää negatiivisella testitodistuksella terveysturvalliseksi todettu työmatkaliikenne rikkoo eurooppalaisen lähestymistavan syrjimättömyysperiaatetta ja evää maahanpääsyn muista kuin välttämättömistä syistä. Suomi jatkaa EU:n neuvoston lokakuussa 2020 sovitun linjan rikkomista. Euroopan tartuntatautiviraston suositus on välttää ei-välttämätöntä matkustamista, jotta voidaan hidastaa uusien virusmuunnosten ilmaantumista ja leviämistä, ei kieltää sitä.

Neuvoston suositus ei ole oikeudellisesti sitova, ja jäsenmaiden viranomaiset vastaavat edelleen sen sisällön täytäntöönpanosta. Sosiaali- ja terveysministeriön 3.5.2021 antamassa lausunnossa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle digitaalisesta vihreästä todistuksesta (E 42/2021 vp) todetaan seuraavasti: "Valtioneuvosto korostaa, että jäsenmailla on oikeus asettaa ja poistaa rajoituksia vapaalle liikkuvuudelle covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi ja kansanterveyden suojelemiseksi. On tärkeää, että komission ehdottamalla tavalla digitaalisen vihreän todistuksen soveltaminen rajojen yli liikkuvien henkilöiden kohdalla jää kunkin jäsenmaan harkintaan." Vihreän testitodistuksen tullessa kesän aikana käyttöön, rokotekattavuuden lähestyessä 70:tä prosenttia ja muun Euroopan suunnitelmassa koordinoitua yhteiskuntien avaamista Suomi jatkaa maahantulon kieltämistä kategorisesti. Suomen syrjiessä muiden EU-maiden kansalaisten pääsyä maahan voi suomalainen matkustaa muihin EU-maihin ennakkotestituloksen näyttämällä.

EU:n perusvapauden rikkominen aiheuttaa taloudellista haittaa sekä Suomelle että suomalaisille yrityksille. EU:n menettelyn mukaisesti toimimalla yritykset pystyisivät harjoittamaan liiketoiminnalleen välttämättömiä, muun muassa laadunvarmistukseen liittyviä tapaamisia mahdollisimman vaivattomasti terveysturvallisuus huomioiden. Nyt työmatkoja ei voida tehdä, koska esimerkiksi naapurimaistamme Ruotsista ja Virosta Suomeen suuntautuva terveysturvallinen matka luokitellaan ei-välttämättömäksi rajatarkastuksessa. Tullin ohjeistus on, että "muu välttämätön syy arvioidaan tapauskohtaisesti rajatarkastuksessa saadun selvityksen perusteella". Terveysturvallinen työmatkustaminen onnistuisi, mikäli noudattaisimme yhteistä, Suomenkin allekirjoittamaa eurooppalaista normistoa. Suomen menettely rikkoo EU:n yhteistä linjaa ja aiheuttaa suuret taloudelliset tappiot suomalaisille yrityksille matkailuala mukaan lukien.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus jatkaa vapaan liikkuvuuden estämistä vastoin EU:n koordinoitua lähestymistapaa ja

tuleeko Suomi tekemään toimet, joilla Suomi ottaa vihreän todistuksen käyttöön muiden EU-maiden tavoin osana Euroopan koordinoitua terveysturvallista avautumista?

Kirjallinen kysymys KK 356/2021 vp

Helsingissä 4.6.2021

Anne-Mari Virolainen kok